

VÁSÁRHELYISÉGE

Az alkotó, Csikós András vallomása:

„Ez a látvány így nincs már meg, de persze annak a nagy csúnya toronynak az árnyéka ez. Nálam ez nem szimbolikus, utólag lehet csak annak gondolni, nálam ez egy effektus. Én úgy járok az utcán — ez nálam életveszélyes, mert ha autóval megyek, nem szoktam az utat mindig nézni, hanem azokat az effektusokat. Ugyanazok a földszínek, az égetett téglának a színe, a vöröstre festett sziena színre festett kapu. Az sem volt kék, csak az árnyékban annak tűnik, és a kép középső részén, amit láttam én ott minden színnek a sötétebbik változata volt ott, mert odavetült az árnyék, és a két szélén ugyanazok, ragyogó tüzesen. Ez is jellemző rám, hogy sokszor a poénokat a kép szélére teszem; nem tudom, hogy ez valami pszichés dolog vagy nem... a centrumban nálam soha nincs olyan nagy ütés. Ez aztán tényleg tipikus példája annak, hogy a legélénkebb színek és a világos fény-árnyékok a szélén vannak. A középső rész ugyanannak a visszafogott változata, tehát az árnyékban lévő sok szín és a kontrasztok is itt kevésbé jönnek, mint a széleken. Ez csupán egy ilyen formai játék, olyan nagy mély mondanivalót én nem tudok ebbe beleláttni. De hát nem is kell, minek, mindenki azt gondol, amit akar.

Ennek a képnek vannak olyan belső részlet-szépségei, ami külön érdekessé teszi, pl. a két ház között van az a falkerítés, amelyik grafitti-szerű, de mintha önmagában valami tájképrészlet jelenne meg.

Sokan mondják, hogy ebből lehetne sok képet csinálni, ezt mondjuk negatívumként is hallom néha. Persze, hogy lehetne, ha itt kivágom, akkor az is kép, ha egy függőleges a kompozíció, az is kép. Amúgy el lehet rajta bogarászni, rengeteg felirat van: korabeli együttesek nevei – nem volt az ott, amikor én azt láttam, de hogy -, csak időközben láttam ezt is, mikor a kép készült. Valamerre jártam, és akkor – föl van írva, hogy Edda, vagy nem is tudom, mik voltak akkor divatosak, azok rajta vannak, mert nálam gyakran kedvelt dolog a betű és a szám. A házsámokat is szeretem, lehet, hogy rajta is van az évszám valamelyik házsámon. Nevek vannak a téglákon, a családtagjaim nevei, örült picibe. Ez csak a saját szórakoztatásomra, mert a néző, lehet, hogy nem is fogja ezt észrevenni, nem is érdekli, hogy az kicsoda. Itt már a mikrorészletekben is vannak csemegék, amikről én tudom, hogy ott vannak. Egyrészt, mert ha mesziről nézzük, nem is látszik – fönny van magasan a kép ott a polgármesteri hivatalban -, de nekem ezt jó tudni. Ez már a kompozícióban nem játszik szerepet. Ez csak olyan kis magánügy.”

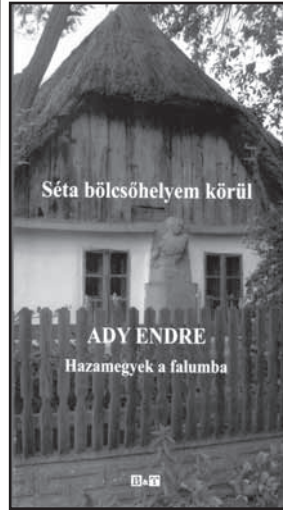
Ha nem is volt közvetlen szándéka Csikós Andrásnak a kép megfestése idején szimbolikus tartalmakkal megtölteni azt, megtette az azóta eltelt idő. A helyszín látványa is megváltozott (ma már új építésű házak állnak a téglakerítés helyén), az eltelt idő is megérlelte az emlék mélységét. *A torony árnyéka* ma már nem csak egy vásárhelyi veduta, hanem egy korszak képi szimbóluma is.

Pogány Gábor

SÉTA BÖLCSŐHELYEM KÖRÜL

„A mi szegény, koldus, kis falunk felett pedig gomolyog ezer helyről szállva a köd, beszél a csönd, él a némaság, s ragyogó, finom, érezhetetlen harmatesőt szítal a sors...”

(Ady Endre: Papok. In: Budapesti Napló, 1904. március 25. /

Kevés szó esik manapság irodalomról. Ahogyan a rendszer-változást megelőző évtizedekben a szabadságvágy, a nemzeti érzés és az értékelvű világlátás asylluma volt az irodalom, úgy szorult napjainkban háttérbe; az iskolai irodalomórák szűk keretei közé, és lett kevesek felhőjátékvá.

Kevés szó esik manapság Ady Endréről is. Arról a költőről, aki már életében profétájává vált mindazoknak, akik a megújulásra képtelen, szemellenzős provincializmusról féltették ezt az országot. Életművéből a magyar líra, a magyar próza, sőt a magyar társadalomfilozófiai gondolkodás kiemelkedő teljesítményei sarjadtak a huszadik században. Gondoljunk csak a – teljesség igénye nélkül – Szabó Dezsőre, Németh Lászlóra, József Attilára, Illyés Gyulára, Fülep Lajosra, Nagy Lászlóra vagy Csoóri Sándorra.

Ezért tölti el öröm az olvasót, amikor kezébe veszi a Bába Kiadó gondozásában megjelent *Séta bölcsőhelyem körül* című köteteket.

Az első könyvben *Hazamegyek a falumba* alcímmel az úgynevezett érmindszenti verseket gyűjtötték össze a szerkesztők, Benák Katalin és Péter László. A második kötetben pedig – a *Mostanában megint Érmindszenten* alcímmel – a szülőfölddel kapcsolatos elbeszéléseket, tudósításokat, publicisztikai írásokat olvashatjuk.

A szülőföld koronként eltérő hangsúlyokkal jelenik meg a magyar szépirodalomban. Először talán Petőfi lírájában kap az érzelmi kötődésen túlmutató jelképes jelentést.

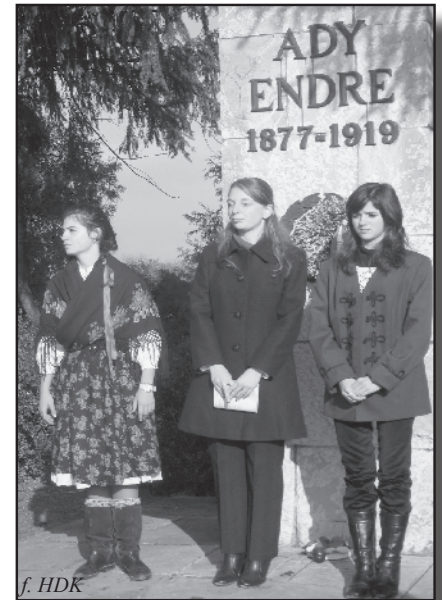
Ady életműve, a századvég és a századelő modern lírai törekvéseinek megfelelően, motívumok köré szerveződik – Gaudi katedrálisához hasonlóan – sajátos rendbe. Ennek a struktúrájának egyik meghatározó motívuma a nosztalgiaiktól és eszményítéstől megfosztott szülőföld, a Szilágy-ság és szülőfalu, Érmindszent.

A lírai válogatás alapja a vers „szülőhelye”. Így nemcsak a magyar sors sajátos határhelyzetét szimbolizáló partiumi vidék és falu jellegzetes színeit festő verseket olvashatjuk a kötetben, hanem a művek keletkezéstörténete által ide datált alkotásokat is. Ezért ebben a gyűjteményben a colour locale kontúrjait talán kissé elhomályosítja az a gondolati és motívikus sokszínűség, amely az „otthon” írt verseket jellemzi. Cserébe azonban Ady lírájának koherens keresztmetszetét kapja az olvasó.

Ady Endre prózájával még méltatlanul bánt az idő. Ezért érzem különösen izgalmasnak az ebből szemelvényeket közlő második kötetet. Ebben már csak olyan írásokat olvashatunk, amelyekben valóban a szülőföld jelenik meg. A szülőföld kontextusát azonban – nagyon helyesen – tágon értelmezik a szerkesztők. A táj, a család, az ősök, a gyermekkor és a falu jellegzetes alakjai a főszereplői ezeknek az írásoknak, ám mindezen túl a korabeli magyar élet sok-sok tragikus és fájdalmasan szép eleme is feltűnik. Az elfogultságnak és a mitizálásnak nyoma sincs. Folytonosan visszatérő motívumok a köd, a homály, az ősz, a szegénység, az ezen a tájon megélhető sors kilátástalansága, illetve a régen elmúlt aranykor utáni szelíden fájdalmas nosztalgia.

Az Ady-írások sötét tónusú, bartóki disszonanciákkal teli szimfóniájából egy szólam tér vissza újra és újra: ez a hűség szólam. Hűség a gyökerekhez, hűség a házhoz, a hazához. A hűség, amely a jelenkor zaklatott magyarságának is komoly, embert próbáló erkölcsi parancs.

Árva László

Ady-zarándoklat Érmindszenten

Több százan - írók, művészek, irodalombarátok - emlékeznek Ady Endrére születésnapján a költő szülőházánál. Az ünnepi istentiszteletet követően Ady napjainkban is aktuális üzenetét tolmácsolják a diákok, a színészek, az állami és egyházi személyiségek. Az emlékezés virágait a *Vásárhelyi Látóhatár* is elhelyezte. Képünkön erdélyi diákok szavalnak.